

NAS GLAS

Glasiło Osrednje Zveze javnih
nameščencev in upokojencev
:: za Slovenijo v Ljubljani. ::

Cena posamezne šte. 1 Din.

„NAS GLAS“ izide vsak četrtek.

Celoletna naročnina . . . Din. 40.—

Polletna naročnina 20.—

Četrletna naročnina 10.—

Za inozemstvo je dodati poštnino.

Oglasi po ceniku.

Uredništvo: Ljubljana, Dunajska cesta št. 25. Rokopisov ne vrača, ako se ne priloži znamk. Dopise v latinici in cirilici sprejema le podpisane in zadostno rankirane. Rokopise pošiljati samo uredništvu v Ljubljani

Upravništvo: Na naročila brez denarja se ne oziramo. Naročnina naj se pošilja po nakaznici oziroma položnici le v Ljubljano, Vodnikov trg št. 5/I. Tja je pošiljati tudi zbirke za naš tiskovni sklad.

Zahvala O. Z. ministru dr. Žerjavu.

O. Z. je poslala 21. t. m. v zmislu soglasnega sklepa širše odborove seje g. ministru za socijalno politiko dr. Gregorju Žerjavu sledečo zahvalo:

Gospod minister!

Predsedstvo podpisane O. Z. je 16. t. m. na seji širšega odbora obširno poročalo o zadnjem beograjskem kongresu državnih nameščencev ter ob tej priliki odločno naglašalo Vašo neprecenljivo pomoč, ki ste jo blagovolili uveljaviti ob sprejemu deputacije pri gospodu finančnem ministru. —

Vprašanje državnih nameščencev, ki je tako vsled maksimiranja rodbinskih doklad kot nezadostnih prejemkov v obče navzelo posebno zadnje mesece eminentno socialni pomen, je našlo v Vas, gospod minister, najodločnejšega zagovornika, ki je ugodni rešitvi tega vprašanja že od vsega početka posvečal nesebično pažnjo.

V vsem prepričanju zavedajoč se tega dejstva, je O. Z. na zadnji seji širšega odbora soglasno sklenila, izreči Vam, gospod minister, svojo neomejeno zahvalo.

Ob enem Vas, gospod minister, prosimo, da blagovolite z vsemi razpoložljivimi sredstvi in močmi tudi v bodoče podpirati opravljene težnje javnih nameščencev ter v zmislu naše brzojavne prošnje z dne 17. t. m. glede takojšnjega izplačila zadostnega enkratnega nabavnega prispevka oziroma zvišanja draginskih doklad ukreniti vse potrebno.

Za odbor O. Z. javnih nameščencev in upokojencev za Slovenijo:

Maks Lilek l. r. t. č. predsednik,
Joža Bekš l. r. t. č. tajnik.

F. L.:

Pozor!

Spoštovanje in čast smo izkazovali doslej v obili meri možem, ki so delovali za korist našega naroda ter pospeševali njegovo duševno in telesno blaginjo.

Masikatero osebnosti niti nismo osebno poznali. Ker pa so jo časniki hvalili in poveljevali, klicali smo tudi mi slavo in čast.

Bili smo idealisti. Verovali smo, zapuili poštenosti naših listov ter smo ljubili in spoštovali možakarje, katere so nam priporočali. Skoraj smem trditi, da se večinoma nismo varali, vsaj naši resnejši dnevniki so bili tako odlični in zanesljivi,

da nas niso vodili na led. Bilo je pravo verno soglasje med nami in časniki — dolgo vrsto srečnih let.

Dandanes pa ni več tako. Možje so se nalezli sebičnosti. Silijo se v ospredje, govore in obetajo marsikaj, a dosepevi do toplega gnezda, poznajo samo svojo nenasitnost slično mladi kukavici. Zaljubijo se sami vase, pridružijo se drugim že popačenim tovarišem-koritarjem in pozabijo na vse obete in na javni blagor. Sama sebičnost, oduren napuh, prezir bližnjega — to so njihove osebne lastnosti. No, vsi ne — a mnogo je takih prevržencev. Svojega domnevnega nasprotnika blatijo po predalih svojih ali sebi naklonjenih listov, dvigajoč sebe v sinje višave. Če človek trezno preišlje tako početje, izgubi vero v take vrste poštenjakov.

Res, da je političen omet le na ustih in na papirju in da pameten in miren državljani ne jemlje vse zares, kar govore in pišejo taki »ljudski osrečevalci«, toda ker smo bili doslej vajeni bolj resnice in odkritosti, nas lahko zavedejo taki netopirji v zmote in zmede, iz katerih se težko zopet izmotamo. Treba je torej mnogo treznega premisleka, predno uberemo korake za takim blebetavim ljudskim kvaražugonom ali »osrečevalcem«.

Vertij torej najprej sam sebi, drugim pa šele, ko si spoznal njih odkrito poštenost.

Navaditi se bo treba zlasti nam javnim nameščencem, da bomo tudi pri izboru naših zastopnikov znali zase razbirati svoje misli in nazore.

Gorazd — Višnjagora:

Otvorjamo debato.

Že večkrat smo čitali v našem listu ta oglas, ko nam je uredništvo dalo na razpolago dopis ali snov, vredno razmišljanja, ali žalibog le redko sem našel kak odgovor na tak poziv; do kake obširne debate, kjer bi skušal odgovor mnenje dopisnika ovreči, pa menda doslej še ni prišlo, kar pa nikakor ni prav, posebno ne, če se gre za stvar, s katero se ne strinjamo. Ne le, da si dopisnik potem lahko domišlja, da so njegova izvajanja tako stvarna, da ne trpe ugovora, ali da izgubi veselje do dopisovanja, če se za njegove nazore nihče ne briga, tudi javnost in predvsem merodajni činitelji si potem lahko mislijo, da se s temi nazori strinjamo, kar nam lahko veliko škoduje. Tudi sicer nam naša brezbržnost za javne zadeve

ni posebno v čast, ali oprostljiva je, ker ostane naš klic tako navadno glas vpijočega v puščavi in tudi bolnik ne toži več, ko se mu bliža konec, kakor nam v naši revščini.

Če pa že pustimo dosti važnega v nemar, ne smeli bi pustiti svojih lastnih zadev, osobito ne tega, kje naj dobi država denar za kritje naših plač. Tovariš L. R. je sprožil to vprašanje s članki »Kje naj država štedi« in nas tudi uredništvo v zadnji številki našega lista že drugič pozivlja, da damo odgovor. So pa tudi ti članki posebno potrebni odgovora, ker nam, kakor zgoraj rečeno, lahko dosti škodujejo in se tedaj nikakor ne moremo strinjati z njih zahtevami. Dopisnik menda ne zahteva nič manj, kakor da naj država štedi s tem, da ukine razliko pri plačah — kako si on to misli ne vemo — plačo za nadure, časovno napredovanje in družinske doklade, torej napravi celo revolucijo ali prav za prav reakcijo ter nas vrže za deset do dvajset let nazaj. Tudi sicer veje v teh člankih novodobni prevratni duh, ki bi rad vse obstoječe ne izboljšal, temveč prevrgel in nadomestil z nečim novim, ki je pa največkrat le že davno opuščeno in zavrženo.

Začnimo pri zadnji točki navedenih člankov, to je pri draginskih dokladah, tej boleči rani posebno za uslužbenca nižjih, oziroma prav nizkih plačilnih stopenj. Nekdaj je veljalo načelo, da mora odrasel mož s svojim delom toliko zaslužiti, da si ustanovi svoj lastni dom in preživlja družino. To pravično načelo bi moralo veljati tudi sedaj; a svetovna vojna je umčila toliko dobrin, da jih delo enega človeka ne more več toliko zaseči, kolikor jili treba zase in za družino. Izjeme so seveda pri trgovcih, obrtnikih, deloma tudi na večjih kmetijah itd., a tudi tu le vsled izrabljanja dela drugih. Ker se pa že obstoječe družine ne morejo kratko malo ukiniti, so delodajalci vse prek primorani, dajati posebne prispevke za vzdrževanje teh, ker dela v polni meri nagraditi ne morejo in so torej draginske doklade le nekako potrebno zlo, ali če hočete miloščina, dokler se dobrine toliko ne pomnože, da bo delo redilo človeka.

O vplivu alkohola.

Zato se, kakor je rečeno, vse pogosteje pojavljajo šen, razna uljesa, za gnojki, kožna vnetja i. dr. pri onih ranjencih, ki so bili do takrat alkoholički,

kakor tudi pri onih, ki se jim daje med boleznijo mnogo alkoholne pijače. Ti težki pojavi se opažajo celo, če se uporablja alkohol v malih količinah, ker so vse te posledice, zlasti šen, jako težke bolezni in za življenje nevarne, je treba to možnost uvaževati neprestano in v vseh razmerah ter se potemtakem kolikor mogoče prizadevati, da se ne pojavijo. To pa je mogoče samo, če oni, ki imajo opravila pri ranjencih, ne puščajo ranjencem dajati alkoholne pijače, če ne pozabljajo niti za trenutek, da ljudje s tem jako groše zoper zdravje onih, ki jim hočejo dobro storiti.

Ker po vplivu zaužitega alkohola pesa splošna organska moč, so tudi rane pri ranjencih manj odporne zoper vsako krajevno zdravljenje. Vse so v takih okoliščinah mnogo razdražnejše, močnejše krvavé, vse bolj so otekle in bole dosti huje. Zlasti vidno je močno krvavenje ran pri onih, ki so pili in še pijo med boleznijo alkoholne pijače. Do ti je primerov, kjer je mogoče spoznati po zunanosti rane, da je dotični ranjenec nedavno pil alkoholno pijačo. Rana, ki se je že celila, se po vplivu požute čase vina, piva ali žganja poslabša. Bolj pordeči, bolj krvavi in, kar je najbolj značilno, boli iznova mnogo bolj. Ranjenec sam, ki ne ve za vzrok, toži o bolečinah, češ, da ga rana, od včeraj, močno boli, najsi je ni nikakor poškodoval. In treba je samo ustaviti nadaljnje uživanje alkohola, pa je rana videti dobra kakor prej in kaže, da se skoro zaceli.

Glavni vzrok temu resnemu pojavu je poškodba in zastrupljenje živcev, ki uravnavajo obtok krvi skozi površne telesne dele: skozi kožo, mišice i. dr. Po vplivu alkohola ti upijanjeni živci tako rekoč zadremljejo in prestanejo zaradi tega uravnavati opravilo kožnih krvnih žil. Te žile, ki so zdrave, neupijanjene redoma stiskajo in širijo ter s tem uravnavajo obtok krvi, omlahnejo in se povsem razširijo; kri pa privre z notranjih delov telesa na površino, kjer rane, prepolne krvi, nekoliko nabreknejo in zaradi tega močno bole.

V novejšem času se na podstavi znanstvenih dokazov skoro v vseh modernih vojskah priznava škodljivi vpliv alkoholnih pijač na vojake v mnogih raznih ozirih. Znanstvena medicina smatra celo to slabo navado, da se dajo vojakom alkoholne pijače, za jako nevarno, tem bolj, ker je ugotovljeno, da ni od njih najmanjše koristi; poleg tega pa imamo dolgo vrsto brezalkoholnih izdelkov, s katerimi je mogoče uspešno nadomeščati vse alkoholne pijače in njih uporabo od navadnega žganja do raznih zdravil. Lahko se reče, da dandanes noben zdravnik več ne trdi s kakršnokoli pravico, da je katerakoli izmed množestvilnih alkoholnih pijač potrebna za zdravljenje in da ni mogoče alkohola v tej smeri nadomeščati s čim drugim, in sicer z vse boljšim uspehom, nego ga je dajal alkohol.

Ne morem si kaj, da ne bi pri tej priliki omenil dolge vrste trgovskih reklam, v katerih se hvalisa baje blagodejni vpliv raznih »zdravilnih vin«. Teh je dandanes toliko, da niti ne vem za njih število, in nekateri zdravniki jih pripočajo iz posebnih razlogov kot dobra zdravila zoper mnoge bolezni, zlasti ljudem, ki okrevajo od mrzlice, porodniške vročnice, vnetja pljuč, raznih katarjev v pljučih, želodcu in črevih i. dr., kakor tudi ranjencem vseh vrst. Ugotovljeno pa je z množestvilnimi znanstvenimi

poizkusi, da ni skoro nobeno teh vin zdravilnejše, nego so ostala navadna vina. Mimo drugega je takozvano kininovo vino, s katerim se tolikanj brezvestno slepi moderna družba, pravi nezmisel in predrzna reklama brezvestnih in nepoštenih spekulantov, bolnike pa stane jako drago.

V litrski steklenici takega vina ni n. pr. vsega kinina več nego en gram. Če pa že dobro vemo, da ne znaša količina kinina, ki ga je treba jemati na dan, več nego 1 do 1 in pol grama, je dovolj jasno, kakšen je zdravilni učinek one neznatne količine treh centigramov (0.03) kinina, ki jo ima v sebi ena dnevna doza takega zvanega zdravilnega vina. Da bi kinin tudi res učinkoval količkaj zdravilno, bi morali popiti bolnik na dan 1/2 do 1 litra vina. Še govoriti mi ni treba o tem, da bi bil bolnik tedaj stalno pijan; opomnim pa naj samo, da bi se moglo s tako dragim zdravljenjem koristiti le jako malo bolnikom. V predrznih reklamah se čita še to, da imajo ta zdravilna vina v sebi celo železo in arzenik, ki v njih tako srečno zdravita malone vse bolezni. Kolika brezobraznost, koliko natolcevanje teh dveh resnično močnih, če ne najmočnejših pomočkov med vsemi mnogostevilnimi zdravili, kar jih uporablja naša medicina! Lahko pa rečemo, da teh dobrih zdravilnih pomočkov v teh vinih skoro ni, ker je njih količina tu po navadi tako neznatna, da zadošča ena litrska steklenica približno samo eni edini dnevni dozi. Kar pa je jako važno: razen tega je mogoče eno in drugo sredstvo uporabljati dokaj ugodneje v mnogo prikladnejši in cenejši obliki. Kar se tiče hvalisanja, da taka vina izboljšujejo slast do jedi in popravljajo kri, ni težko presoditi in se popolnoma uveriti, da je tudi ta trditev preveč drzna in naivna, ker dejansko niti od daleč ni tako; zakaj to, kar bi utegnili te neznatne količine železa in arzenika storiti v prid boljši slasti do jedi, popolnoma podira vinski alkohol s svojo strupenostjo — še več, ta alkohol poslabšuje celo ono stanje, ki je bilo pred njegovo uporabo.

Kakor se vidi, se je treba najresneje čuvati tudi takih zdravilnih vin. Čista, sveža in zdrava voda je najboljša in v vsakem oziru najzanesljivejše sredstvo za okrepčevanje opešanega ranjenca; dobra kava z mlekom, dober čaj, kakao, čokolada, sveže in čisto presno in kislo mleko in mnoge druge brezalkoholne, zlasti sladke pijače (limonada, kvas, malinovec, sladko kuhano sadje i. dr.) mu koristijo več nego vsi umetni alkoholni proizvodi, ki samo škodujejo vseh razmerah brez razlike.

2.) Dedni vpliv alkoholizma.

Po zakonu o podedovanosti raznih življenskih posebnosti je lahko tudi nagnjenost na alkoholizem dedna. Vsekakor pa to še ne pomeni, da se morajo od roditeljev, ki pijo alkoholne pijače in ki pijančujejo, roditi otroci z istimi lastnostmi. Nagnjenost na pijanstvo in alkoholizem se tudi lahko pridobi tekom življenja ter je zavisna od naravi živčevja, ta pa zopet od ureditve one telesne tvarine, ki se podeduje.

Pijanec je tudi lahko oni, ki ni potomec alkoholikov. Po vplivu raznih življenskih neprilik se človek lahko uda pijači in pijanstvu brez vsake zveze z dednim vplivom enega ali drugega roditelja. In to pijanstvo kakor tudi ono, kjer je izvestna nagnjenost podedovana, uteg-

ne imeti težke posledice ravno za potomstvo takih ljudi.

Vpliv pijanstva po podedovani nagnjenosti je težak in raznovrsten. Razne telesne in duševne napake pri potomstvu alkoholikov so dosti večje, nego bi človek sodil na prvi pogled. Z množestvilnimi opazovanji se je ugotovilo, da so otroci takih roditeljev, ki uživajo mnogo alkoholnih pijač, telesno večinoma slabotni, medli, slabokrvni, krčljavi in nepravilno razviti. Nepravilna oblika lobanje, vtisnjene prsi, strčeče lopatice, grbast hrbet, krive noge, malokrvnost in mišična mlahavost — vse to so pogostne telesne hibe, ki jih opazamo pri otrocih alkoholikov in pijancev. Taki otroci so tudi po duhu slabotni, nesposobni, pogostoma bebasti, duševno v vsakem oziru zaostali in moralno nizki, lažnivi, kradejljivi, podli in prihuljeni. Dogaja se celo to, da so otroci pijanih roditeljev jako pogostoma božjastni (epileptični). Vse kaže, da se otrok celo rodi božjasten, ako se spočne, ko je eden izmed roditeljev, večinoma oče, pijan, najsi drugače tudi ni pil nobenih alkoholnih pijač. To pa je jako težka in neozdravna bolezen, ki je zavisna od izvestnih hib in nerednosti v delovanju in ureditvi živčevja. A te hibe so zopet zavisne od onih izprememb, ki jih povzroča alkohol kot hud strup v klični plazmi v ženskem jajcu ali moškem semenu. Tolikanj je težak vpliv pijanstva na možgane in živčne stanice. Na podstavi teh izprememb v možganih in v živcih se razvija dolga vrsta duševnomoralnih nerednosti od najmanjših, komaj opaznih — drtivosti, preobčutljivosti, nagnjenosti na lažnivost, tatvino, obrekljivost itd. — do težkih, popolnoma razvitih duševnih bolezni, pregreškov in hudodelstev.

Alkoholizem vpliva po dednosti slabo tudi na vse ostalo telesno življenje in na vse dele telesa in njih opravila. Posebno težak je njegov vpliv na spolne stanice, zlasti dokler se še razvijajo; pozneje so odporne sile teh organov višje.

Posledice podedovanega vpliva alkoholizma so sploh jako mnoge in raznovrstne. Pojavljajo se v telesnih, duševnih in moralnih nedostatkih, t. j. v splošni degeneraciji potomstva alkoholnih roditeljev. Toda vključ temu se ne more nikoli reči, v kakšni obliki se utegne ta degeneracija pojaviti v enem ali v drugem primeru. Točno in zanesljivo vemo samo to, da ne more nikoli miniti brez škodljivih sledov, ki kvarijo red v zdravju in življenju pri vseh potomcih onih ljudi, ki so zlorabljali alkoholne pijače. Vse kaže na to, da je jakost sledov v popolni zvezi z jakostjo in količino popitih alkoholnih pijač. Z drugimi besedami: čim prej je kdo začel iti in čim več je popil alkohola, bodisi v kakršnikoli obliki, tem slabotnejši so njegovi otroci in v vsakem oziru nesposobnejši za življenje.

Vse to je zavisno, kakor je znanstveno ugotovljeno, od tega, ker alkohol mori in uničuje v ženski jajčni stanici in v moškem semenu ono tvarino, ki služi za osnovo, da se roditeljske lastnosti po dednosti prenašajo na potomstvo.

Jasno je torej, da je alkoholna pijača istotako nevarna za potomstvo vsakogar, ki jo pije, kakor za njegovo življenje, najsi se pijanstvo in alkoholizem sploh redoma ne podedujeta v strogem smislu te besede.

Iz tega, kar sem povedal, izhaja, da niso nikoli koristne, niti se ne smejo dovoljevati alkoholne pijače ne ranjen-

cem ne drugim bolnikom, pa naj imajo ti kakršnokoli bolezen. Nasprotno, take pijače so vedno in brez izjeme škodljive. In kdor želi, da bi se ranjenci zdravili čim uspešneje in okrevali čim prej, naj jim tudi nikoli ne daje zdravil, v katerih je alkohol!

(Konec.)

O naši vzgoji.

II.

Kako vzgajam in šolam svoje otroke.

Vzgojo otrok smatram za najsvetejšo dolžnost staršev. Pri meni sicer študij vzgoje že spada k poklicu, a tudi moja žena je čitala mnogo o telesni in duševni vzgoji otrok. Pred rojstvom prvega otroka sem naročil poljudni nemški časopis »Das Kind«, ki se je pozneje nadaljeval kot »Zeitschrift für Kinderpflege«, poleg tega smo nekaj časa imeli časopis »Der Arzt als Erzieher«; slovensko »Domače ognjišče« je začelo izhajati pozneje in smo ga seveda tudi naročili. V enem teh nemških listov sem našel izrek: »Die Erziehung des Kindes beginnt bei der Geburt — der Mutter« — otrokova vzgoja se začne ob rojstvu — materinem! S tem poudarja veliko važnost materine vzgoje za vzgojo otrok. V teh listih in raznih knjigah smo našli premnogo koristnih navodil, katera smo skušali porabiti po svojih močeh. Prva leta sem zabeleževal vse zanimive pojave v razvoju svojih otrok. Mnogo dušeslovnega gradiva tiči v teli beležkah neobdelanega, ker nimam časa. Svoje proste ure sem v predšolski dobi svojih otrok prebil z njimi v prosti naravi ali v reškem pristanišču. Nisem jih vlačil na izprehode, temveč postal sem, kjer so oni postali, stražil jih, ko so se igrali v pesku. Nekoč smo gotovo eno uro sedeli na trsatskih stopnicah in opazovali mravlje, drugokrat smo ravno tako dolgo gledali izkladanje premoga iz ladje na vozove. Dokler so otroci stali in gledali, jih nisem silil naprej; čital sem kakšno knjigo in vmes odgovarjal na njihova nešteta vprašanja. Bile so to najlepše ure v mojem življenju. Doma so se igrali z Richterjevi kamni in stavili stebre, hiše in cerkve. Najljubše pa je bilo dečkoma, če sem vzel vsakega na eno koleno in sta gledala slike v knjigah. Moji otroci so hodili rano spat, v zimski včasih že ob 5. ali 6. uri popoldne. Zločin je, ako so otroci v mraku še na ulici ali celo v gostilni.

Ko je bil najstarejši sinček star 5 in pol leta, se je začel zanimati za črke. Nisem ga učil brati, ker sem se bal, da bi se potem v šoli dolgočasil in postal površen. Zamotil sem ga s številkami na uri in v knjigah; čital je števila, ki so šla v desetisoče, na črke pa je pozabil. Župančičeve in Stritarjeve otroške pesmice so znali na pamet, predno so poznali eno črko. Ko so znali čitati, so jim poznale knjige priljubljene zabave. Poleg Župančičevih »Pisanice«, »Sto ugank«, »Cicibana«, Stritarjevih »Zimskih večerov«, »Lešnikov« so uživali Erjavčeve »Domače in tuje živali«, potem druge prirodoopisne, potopisne in zgodovinske knjige. Polagal sem važnost na to, da so poleg bajk in pravljic za domišljijo čitali realne snovi. Vsak otrok je bil naročen na kak časopis, pred vojno to ni bilo drago; a tudi sedaj imajo moji 3 otroci sledeče liste: »Zvonček«, »Sokolica«, hrvatsko »Priroda«, »Naš list«, »Našo otadžbino« in srbski »Venac«; »Lovca«, »Planinski vestnik« in druge moje liste čitajo z zanimanjem. Za rojstni dan, god, božič itd.

je bilo najvažnejše darilo kakšna primerena knjiga. Tako so vzljubili knjige, da si je sin za birno želel samo knjige. Povdarjam to, ker sem opazil, da v naših izobraženih rodbinah ni mnogo knjig; tudi pred vojno jih ni bilo, ko so bile po ceni. Nekoč sem v 2. razredu gimnazije pri geometriji opazil, da je učencem beseda »krak« nekako tuja. Citiral sem Župančičevo:

Krač, klobas pospravili
So v šrambo neizmerno,
Mucko so nastavili,
Da jih čuva verno.
Pravijo, da mačica
Je tako stražila,
Da nobena kračica
Vkradena ni bila.

(Verze imam v spominu iz predšolske dobe svojih otrok, ko sem jih čital in oni so ponavljali.) Strmel sem, ko sem izvedel, da je samo en dijak, ki je bil Ljubljčan, poznal besedo »krača«, pesmica pa je bila vsem neznana, dasiravno je polovica otrok bila iz izobraženih rodbin in so se Župančičeve »Pisanice« pred vojno dobile za 80 vinarjev! In potem se starši čudijo, da se otroci ne učijo radi. Odkod na otroci naj dobijo veselje do knjig, ako starši ne kažejo zanimanja za knjige?

Štiri vojna leta in še eno leto po vojni sem bil ločen od svoje rodbine. Otroci so rastle in drug za drugim začeli hoditi v šolo. Najstarejši je že med vojno dovršil 5 razredov ljudske šole in dal sem ga v gimnazijo. Kot profesor sem se vedno tolažil s tem, da bom služboval v krajih s srednjimi šolami, da bom imel otroke doma in mogel nadzorovati njihove študije. In vendar me je doletelo, da sem prvega otroka moral dati z doma. Dve leti je bil pri tujih ljudeh, glede študija prepuščen sam sebi in študiral je izvrstno. Potem je prišel drugi na vrsto, istotako po dovršenem 5. razredu ljudske šole in po prekoračenem 11. letu. Se tudi pridno uči. Težko sem se odločil pri deklici. Ob poslovenjenju tujskih šol so jo potisnili za en razred naprej z nekaterimi drugimi, ki so znale dobro slovenski. Tako je z dovršenim 11. letom končala že 6. razred ljudske šole, več razredov pa ni bilo. Simpatičnejše bi mi bilo, da jo dam v meščansko šolo. Toda potem bi jo moral čez 4 leta dati z doma obenem z najstarejšim, ki bi v istem času dovršil gimnazijo. To pa bi mi pri vladajoči dragini bilo nemogoče. Zato sem tudi deklico dal v gimnazijo, da jo imam delj časa doma. Izhaia dobro, toda vidim, da je prišla premlada v težki gimnazijski študij.

Sedaj sem premeščen v Beograd. Odhajam sam in začasno prepuščam tri »študente« samim sebi. Ko dobim stanovanje, pride rodbina za menoj in otroci bodo nadaljevali svoje študije v srbskih šolah. Za prehod me ne skrbi preveč: otroci so važni dela: najstarejši je tudi že prva dva razreda delal na hrvatski ljudski šoli v Sušaku in je izhajal prav dobro, dasiravno smo doma govorili samo slovenski.

Fr. Zelenik:

Cenejši kruh.

Daj nam danes naš vsakdanji kruh, tako prosi krščanska molitev stvarnika. Brez kruha ni življenja. Vsemu se človek privadi, le stradanju ne, niti državni uradnik.

Zato pa se vse zanima za položaj poljedelstva in za stanje setve in žetve. Danes vse izprašuje, kdaj bo kruh cenejši. Preden razmotrivamo to vprašanje, pogledajmo nekoliko v preteklost.

Pred letom 1906. je veljala v bivši Avstriji pšenica K 14.—, moka pa 24 kron. Leta 1905. smo dobili jako visoko carino na zrnje in moko in posledica je bila, da je pšenica zlezla na 26 kron, moka pa na 38 kron povprečno. Seveda so se cene izpreminjale, ali vrtele so se okolo navedenih števil. Le leta 1909. smo dobili za moko K 60. Ta visoka cena je rodila nakupe, kateri so potem ugonobili nešteto obrtnikov in trgovcev. Omenim, da je Avstrija uganjala veleagrarno politiko na korist avstrijskih plemenitašev in madžarskih magnatov, ki so kot veleposestniki zahtevali tako carino. Slovenci smo navezani na uvoz, pa smo morali svoje čase plačevati Madžarom radi visoke carine nad 6 milijonov zlatih kron več za zrnje kot bi plačevali za pšenico in moko, če bi ne bilo tako visoke carine. To je bil naravnost orgomen davek v žepu plemenitašev in magnatov. V Avstriji je bila pšenica vedno po 4 do 5 kron dražja kot na zunanjih tržiščih. Prišla je vojna. V malo dneh je moka zleza na 65 kron. Živež se je takoj znatno podražil. Industrijski predmeti so bili še več let jako nizki v ceni, čeravno je bilo veliko pomanjkanje delovne sile in se je ta drago plačevala. Dobili smo razne vojne centrale, otroke avstrijskega birokratizma. Ta si je nadel nalogo, da bo vodil promet z živili, čeravno ni imel o tem niti pojma in posledica je bila velik nered v preskrbi, umazano verižništvo in odiranje, ker verižništvo je živelo od nesposobnosti central. Do sem navedene cene veljajo za 100 kg, nadaljnje cene pa za 1 kg.

Prevrat je trenutno omajal cene. Jugoslavija je nekaj mesecev po prevratu odpravila omejitve v žitni trgovini, le izvoz je bil omejen.

Uvedla je takozvane izvoznice, proti katerim se je jako veliko vpilo. Rečem pa, da je bilo to vikanje jako bedasto (oprostite mi izraz, ali edino primeren je za isto vpitje). Dokler smo imeli izvoznice, je veljala pšenica K 1.20 do 1.50. Malo dni po tem, ko so odpravili te izvoznice in smo dobili uverenja, katera je dajala carinarna, je prišla pšenica na 5 kron. Rastle je neprestano, da smo imeli pred kratkim že K 20 za kg in so govorili, da bodo nagnali ceno na 30 kron. Takih cen najbrže nikdar ne bi poznali pri izvoznikah. Te obstojajo še danes v Nemčiji ali so obstojale še pred kratkim in tudi Čehi so jih imeli dolgo časa. Odprave izvoznice so bili veseli le navijači in izvozniki, ker so dobili popolnoma prosto polje za uspešno delovanje v korist svojih žepov. V Jugoslaviji je vse navijalo. Kmetu niso bile nikdar dovolj visoke cene in tudi danes noče prodajati. Seveda so na visokih cenah zrnja slovenski poljedelci nedolžni in imajo škodo od njih, ker je pri nas udomačena živinoreja. Dragi kruh podražuje vse. V Jugoslaviji je kruh najdražji, ampak tudi delovna sila in industrijski izdelki so najdražji.

Kakor kaže, se nam bliža kriza in navijanje bo nehalo samo od sebe, ker brezdelje bo prisililo navijačce na popuščanje.

Da so vse naše cene mnogo previsoke, nam je najboljši dokaz to, da dobivamo moko in mast iz dežele z najboljšo valuto mnogo cenejše kot je domači pridelek. Ako upoštevamo, da kupuje naš trgovec moko od italijanskega prekupeca in ta zopet od angleškega, da tedaj plačujemo valutno razliko med našo in italijansko, med italijansko in ameriško, in vključ temu se dobi najlepša moka po 18 kron na

debelo, tedaj si lahko mislimo, da je originalna cena ameriške moke mnogo nižja od naših cen. Naša trgovina bi veliko prihranila z direktnim nakupovanjem od ameriškega prodajalca.

Naš letošnji pridelek ne krije samo domače potrebe, ampak bo ostalo še precej za izvoz. Vpiti o pomanjkanju je bilo le voda na mlin spekulativ. Po Slavoniji imajo v zalogi pšenico še iz leta 1919 in 1920, le prodajati nočejo, ker jim ne gre v glavo, zakaj bi ne dobili 30 K za kg.

Naš producent in prekupevalec se težko privadita na nižje cene, kar je umljivo, ko se pa pri 20 tako lepo zasluži. Sedaj bi pa morali kar za 10 kron s cenami dol.

V začetku letošnje žetve se je prodajala pšenica po 13 kron, moka pa po 22 kron. Ko je stala pšenica 20 kron, so zahtevali za moko 29 do 31 kron. Sedaj se prodaja pšenica po 14 kron, moka pa po 23 kron. Pšenica bi morala priti na 10 kron, da bi moka veljala 19 kron, in bi bile naše cene približno enake svetovnim cenam.

Da so mlinski proizvodi tako dragi, je kriv tudi slab promet na železnica. Pšenica potuje po tri mesece, veliko se je skvari in pokrade. To podraži moko za K 2.50 do 3 K na kg. Večna zatrapanost hrvatskih prog nam povzroča ogromno škodo.

— Da bi bila pšenica izpod K 10. — in moka izpod K 19. —, tega ne bomo dočkali kmalu. Le v primeru, da se nadalje popravi dinar in ostane uvoz prost, lahko nadeja v razmerju tudi cena pšenice in moke. Ako pa zapro uvoz, kar je pri vihravosti naše gospodarske politike čisto lahko mogoče, tedaj nas čakajo zopet višje cene. Seveda bi se cene zvišale tudi v primeru oslabiljenja našega dinarja. Nadejamo se, da do tega ne pride.

Vestnik.

Insinuacija. Uredništvu »Napreja« v Ljubljani je poslala O. Z. sledeči popravek:

V 251. številki »Napreja« je objavljeno poročilo nekega predavanja v Mestnem domu. V tem poročilu se trdi, »da je neki odbornik Učiteljskega društva« kot delegat na seji Osrednje Zveze državnih nameščencev govoril proti izplačevanju draginskih doklad poduradnikom.

V imenu O. Z. izjavljamo, da ta trditve ne odgovarja resnici. Zastopnik učitelstva v O. Z. ni na nobeni seji govoril proti zahtevam poduradnikov; nasprotno, kadarkoli so bili stavljeni tozadevno kakšni predlogi in resolucije, je solidarno glasoval zanje z drugimi odborniki.

Prosimo Vas, da to pojasnilo lojalno priobčite v Vašem cenjenem listu.

Za Osrednjo Zvezo javnih nameščencev in vpokojencev.

V Ljubljani, dne 16. novembra 1922.

Maks Lileg s. r., t. č. predsednik
Maks Lileg s. r., t. č. predsednik
Joža Bekš s. r., t. č. tajnik

Še enkrat: Kje tiči vzrok? Na moj stvarni dopis »Kje tiči vzrok neuspeha?« je prinesel »Slovenec« z dne 30. septembra t. l. članek »Državni nameščenci in volitve«, v katerem izkorišča obupan gmojni položaj državnih nameščencev in dela propagando za svojo stranko pri bodočih volitvah. Osrednja zveza državnih nameščencev ima člane, ki so pristaši različnih strank in »Naš Glas« ni glasilo politične stranke, temveč zastopa stanovske in pred vsem gmojne interese državnih nameščencev; gmojnega vprašanja se je dotaknil tudi moj dopis »Kje tiči vzrok neuspeha« v 35. številki »Našega Glasa«. Kar sem pisal zadnjič, ponovim tudi danes: Naj prinesejo volitve uspehe te ali oni stranki, državni nameščenci se bomo morali držati vladno večine, pa naj bo posledice pristaš po svojem prepričanju katere si bo-

di stranke. Dopisnik članka »Državni nameščenci in volitve« si je prizadeval z zgovornimi besedami in raznimi osebnimi domnevanji odvrniti pozornost od konkretnih napak, ki so jih zgrešili naši stanovski delegati pri reševanju naše bede in ki sem jih podrobno navedel v zadnjem dopisu. Dopisniku je stranka vse, uradniška beda mu služi samo v strankarske namene, uspeh te politike čutimo državni nameščenci na svoji koži. Noben stan ni v tako obupnem gmojnem položaju kakor ravno državni nameščenci. Zakaj? Zato, ker si prizadevajo tisti, katere smo v to poverili, da bi nam priborili gmojne uspehe, priboriti svoji stranki uspehe, ne pa državnim nameščencem. Njži uslužbenec.

Članom društva geometrov sporočava podpisana sledeče: Na podlagi sklepa izrednega obščinskega dne 22. oktobra t. l. odšla sva dne 27. oktobra v Beograd z nalogo, da zagotoviva v Beogradu program našemu stanu ono mesto, ki nam po pravici pritiče. Dne 29. in 30. oktobra je zboroval v Beogradu tudi kongres državnih nameščencev, pri katerem sva bila tudi navzoča kot delegata O. Z. O tem kongresu na tem mestu poročati ni naša naloga, ker poročati itak O. Z., pač bova v kolikor se tiče poteka kongresa, kjer se je izrecno omenilo tudi naše vprašanje, poročala na rednem občnem zboru, ki bo v decembru mesecu. Prva naša pot je bila h generalni direkciji katastra. Pri generalnem ravnatelju smo se nato sešli poleg njega — Jovo Petroviča, tudi še s prof. Antonovičem, častnim predsednikom Saveza državnih nameščencev v Beogradu, in predsednikom društva geometrov kraljevine SHS v Beogradu, obenem pa tudi s sedanjem predsednikom prvo omenjenega Saveza, t. j. dr. Miko Jovanovičem. Tekom razprave naju je znatno podpiral inšpektor Mišulinovič. Prvi rezultat je bil, da nam generalna direkcija ni nasprotna, da pa leži naša usoda v rokah zakonodajnega odbora, čigar član je dr. Miko Jovanović, predvsem pa prof. Reischer in en kasacijski sodnik Vasa Petrovič. Samoočisti se razume, da sva obiskala poleg teh gospodov — pri katerih sva bila po večkrat — tudi druge merodajne činitele v skupščini oziroma posameznih klubih. Glavno, kar hočeva danes povedati, je ono, kar sta povedala gg. Vasa Petrovič in prof. Reischer. Ona dva sta na stališču, da se kategorije ne smejo izpremenjati, da pa bo stvar posebne interministerijalne komisije, da uvrsti uradništvo v posamezne kategorije. Ako se bo ta komisija, odnosno posamezno resortno ministrstvo izreklo, da ima ta ali ona stroka za se zaokrožen študij, ki odgovarja predpogojem, se bo uradništvo te stroke uvrstilo v kategorijo višje stopnje. Specijelno za naš stan stoji stvar tako, da bodo prišli vsi geometri, absolventi geodetskih oddelkov na visoki šoli, oziroma absolventi polne geodetske fakultete v Zagrebu, v prvo kategorijo, oni pa, ki izidejo iz geodetskegradjevinke akademije v Beogradu, pa v drugo kategorijo. Posredovala sva dalje tudi v ministrstvu poljoprivrede, od koder sva odnesla prav dober vtis. Naša pažnja mora biti, da pri uvrščanju v posamezne kategorije ne zamudimo primerne sodelovanja. Za to pa bo prišel čas, kakor hitro se sprejme pragmatika. Detaje pa bova poročala na občnem zboru. — Vrtel. — Zupančič, višji geometer.

V Radečah pri Zidanem mostu se je pred enim mesecem ustanovilo »Društvo državnih nameščencev, njih vdov ter vpokojencev za sodni okraj Radeče in občino Loko pri Zidanem mostu«. V prvi odbor so bili izvoljeni gg. Robert Lindner, višji davčni upravitelj vp., predsednik; Ivan Mlinar, sodni sluga, tajnik; Josip Armič, učitelj, blagajnik; Alojzij Bučar, učitelj (Zidan most), in Janko Salmič, pripravnik fin. kontr., odbornik. — Pravila so že oblastveno odobrena ter je društvo pričelo z delovanjem.

Uživanje državne preskrbnine (mirovine, vdovnine, vzgojnine, odnosno sirotnine) v inozemstvu dovoljuje ministrstvo financ. Prošnjam za uživanje preskrbnine v inozemstvu je priložiti domovnico, mirovinski dekret in listino, ki dokazuje, da je prosilec res primoran stanovati v inozemstvu. Prošnje je opremiti s kolkom za 3 Din., priloge pa s kolkom 1 D. Preskrbljenci, ki žive v inozemstvu, vlagajo prošnje pri naših poslancih, v Sloveniji živeči preskrbljenci pa pri delegaciji ministrstva financ v Ljubljani.

— Enkratni nabavni prispevek oziroma zvišanje draginskih doklad. Vsem, ki jim leži to vprašanje na srcu, sporoča O. Z., da do 21. t. m. niti od glavnega Saveza niti od kateregakoli drugega mesta ni došlo oficijelno poročilo, koliko in kdaj se izplača. Istotako O. Z. ni znano, za koliko se nameravajo zvišati draginske doklade. Vemo samo to, da je finančni minister naročil tajniku pododbora posl. prof. Reischerju in načelniku v finanč. ministrstvu Vasoviču, da pripravita za finančni odbor čimprej besedilo zakona, ki bo te dve vprašanji spravil z dnevnega reda in izposloval ublažitev maksimiranja rodbinskih doklad. Vse druge verzije, ki si z veliko vneto, bodisi radi beganja ali iz drugačnih razlogov, delajo pot med državnimi nameščenci, so netočne. Netočna je trditev, da bodo drž. nameščenci, odšli praznih rok, ker je vsa akcija usmerjena od gotove strani kot manever pred občinskimi volitvami, nič manj netočna pa je tudi vest, da se bo drž. nameščencem izplačal nabavni prispevek v tej in tej izmeri in da se jim zvišajo doklade za toliko in toliko odstotkov. Res je le, da O. Z. slej koprje deluje s polno paro na to, da se gmojno vprašanje aktivnih in vpokojenih državnih nameščencev v vseh fazah reši do 8. dec. t. l., kakor je to Glavni Savez zaključil v plenarni seji dne 6. t. m. V to svrhu se je O. Z. ponovno obrnila brzojavnim putem 16. t. m. na fin. ministra in na ministra za soc. politiko, katerih slednji podpira skorašnjo rešitev gmojnega vprašanja drž. nameščencev z mnogo večjo vneto, kakor mu to velevala položaj ministra socialne politike in kakor mu to dopušča njegovo zdravstveno stanje. Vsa nadaljnja akcija, ki je bila v zvezi z beograjskim kongresom, je našim naročnikom že znana iz zadnjih števil »N. Gl.«, o pomenu in posledicah kongresa pa izide obširneje pojasnilo v prihodnji številki O. Z.

— Pomakitev nekaterih krajev v višje draginske razrede. O. Z. je prejela od več lokalnih odborov drž. nameščencev prošnje oziroma resolucije za uvrstitev posrednih slovenskih trgov in mest v višje drag. razrede. Ker je izenačenje draginskih doklad za vse kraje v kraljevini že itak zahteva Glavnega Saveza, obsežna v znani resoluciji beograjskega kongresa, se nam zde te prošnje obsoletne. Vendar pa smo jih predložili s posebnim memorandumom zakonodajnemu odboru. — O. Z.

Vabilo k izrednemu občnemu zboru Nabavljalne zadruge javnih nameščencev in vpokojencev v Ljubljani, registrirane zadruge z omejeno zavezo, ki se bo vršil v dvorani Mestnega doma v Ljubljani, dne 14. decembra 1922 ob 8. uri zvečer. Dnevni red: 1. Sprememba pravil. 2. Dopolnilne volitve upravnega eventuelno nadzorstvenega odbora. 3. Slučajnosti. Za ta izredni občni zbor je potrebna prisotnost polovice zadrugnikov sicer se skliče v 8 dneh drugi občni zbor z istim dnevnim redom, ki sme pravomočno sklepati brez oziroma na število prisotnih zadrugnikov. Upravni odbor.

Nabavljalna zadruga v Ljubljani opozarja svoje člane, ki so v zaostanku na plačila deležnih obrokov, da v najkrajšem času poravnajo zaostanke, sicer izgubijo članstvo in zapadejo v smislu § 15 zadrugnih pravil vsa prejšnja vplačila na korist rezervnega fonda zadruge. Upravni odbor.

5000 kron

nagrade kdor preskrbi uradniku brez otrok stanovanje v Ljubljani, obstoječe iz 2 sob kuhinje in pritliklinami, eventuelno tudi eno sobo s kuhinjo. Ponudbe pod »Uradnik brez stanovanja« na upravo lista predal 119.

Delikatese, specerija in vinarja

Fr. Kham, Ljubljana
nasproti hotela „Union“

Jv. Jelačin, Ljubljana

Uvoz kolonijalne in specerijske robe.
Tvrda ustanovljena leta 1888.
Solidna in točna postrežba.